

การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการห้องเรียนสู่ฝัน

กนกวรรณ พันตา^{1*} สุวดี อุปปินใจ² ไพโรภ รัตนชูวงศ์³

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

²สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

³สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

*ผู้ประพันธ์บรรณกิจ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ : 678914016@cruru.ac.th

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิชาการ คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม; การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย; ภาวะ PM 2.5; โครงการห้องเรียนสู่ฝัน วันที่รับบทความ: 25 กันยายน 2568 วันที่แก้ไข: 20 พฤศจิกายน 2568 วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 21 พฤศจิกายน 2568	ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ได้กลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการจัดประสบการณ์ เนื่องจากก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะกิจกรรมกลางแจ้งที่จำเป็นต้องถูกจำกัดหรือยกเลิก การรับมือกับปัญหาดังกล่าวจึงต้องอาศัยแนวทางที่รอบด้านทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว โรงเรียน และเชิงนโยบาย ในบริบทนี้ โครงการ “ห้องเรียนสู่ฝัน” ได้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อสร้างความรู้ ความตระหนัก และทักษะในการป้องกันตนเองของเด็กและเยาวชน ผ่านการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์ โดยอาศัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทำให้การจัดการศึกษาเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และสามารถเป็นต้นแบบขยายผลสู่สถานศึกษาอื่นที่เผชิญปัญหาเดียวกันได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญที่เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีบทบาทตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย วางแผน ตัดสินใจ ปฏิบัติ และประเมินผลร่วมกัน ภายใต้บรรยากาศแห่งความไว้วางใจและความรับผิดชอบร่วมกัน กระบวนการดังกล่าวไม่เพียงแต่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์ แต่ยังเป็นการสร้างความร่วมมือเชิงสร้างสรรค์ที่นำไปสู่การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการและสอดคล้องกับบริบทของเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี จึงเน้นการบูรณาการเพื่อพัฒนาเด็กอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผ่านกิจกรรมการเล่นและการปฏิบัติจริง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความยืดหยุ่น และความต่อเนื่อง พร้อมทั้งการประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต คุณธรรม และรากฐานการเรียนรู้ที่มั่นคงในระยะยาว

Participatory Management in Designing Experiences for Early Childhood Education In PM 2.5 conditions under the Dust-Fighting Classroom project

Kanokwan Phanta^{1*} Suwadee Ouppinjai² Pairop Rattanachuwong³

¹Educational Administration Program, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

²Educational Administration Program, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

³Educational Administration Program, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

*Corresponding author email: 678914016@crru.ac.th

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<i>Academic article</i> Keywords: Participatory Management; Designing Experiences; Early Childhood Education; PM 2.5 conditions; Dust-Fighting Classroom project Received: September 25, 2025 Revised: November 20, 2025 Accepted: November 21, 2025	The problem of fine particulate matter (PM 2.5) had emerged as a substantial barrier to the provision of meaningful learning experiences. Its wide-ranging effects on health, the environment, the economy, and society had resulted in the limitation or cancellation of outdoor activities that were critical to early childhood development. Addressing this issue therefore required a comprehensive, multilevel approach involving individuals, families, schools, and policy makers. In response to these challenges, the “Classroom Fights Dust” project was established to enhance knowledge, awareness, and self-protection skills among children and youth. The project integrated health, environmental education, and science through participatory management in every stage of implementation. This approach ensured that educational practices were systematic, continuous, and adaptable, while also serving as a model that could be applied by other educational institutions facing similar environmental constraints. Participatory management played a central role in this initiative. It encouraged administrators, teachers, parents, and community members to take part in goal setting, planning, decision-making, implementation, and evaluation within an atmosphere of trust and shared responsibility. This process went beyond symbolic participation and fostered authentic collaboration that led to the development of learning experiences aligned with the needs and contexts of young children. For children aged 3–6 years, experiential learning emphasized holistic development across physical, emotional, social, and intellectual domains. The program focused on play-based and hands-on activities that considered individual differences while maintaining flexibility and continuity. Systematic assessment supported the cultivation of essential life skills, moral development, and a strong foundation for lifelong learning.

บทนำ

ประเทศไทยประสบปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานครและภาคเหนือ ซึ่งมีแหล่งกำเนิดสำคัญจากการจราจร การเผาในที่โล่ง และกิจกรรมทางอุตสาหกรรมต่างๆ ส่งผลให้คุณภาพอากาศอยู่ในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ประกอบกับสภาพอุตุนิยมวิทยาที่เอื้อให้มลพิษสะสมตัวมากขึ้น ทำให้สถานการณ์ฝุ่นละออง PM 2.5 ในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีแนวโน้มเกินค่ามาตรฐานเป็นประจำทุกปี จากการเฝ้าระวังของสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกรุงเทพมหานคร พบว่า ตั้งแต่เดือนกันยายนเป็นต้นมา มีปริมาณฝุ่น PM 2.5 ในพื้นที่ 50 เขตของกรุงเทพมหานครอยู่ในช่วง 4-96 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (โดยมีค่ามาตรฐานที่ 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) โดยพื้นที่ที่พบค่าฝุ่น PM 2.5 สูงสุด ได้แก่ บริเวณริมถนนมาเจริญ เพชรเกษม 81 เขตหนองแขม ซึ่งมีจำนวนวันเกินค่ามาตรฐานสูงสุดถึง 27 วัน (สำนักงานการศึกษา, 2565)

สถานการณ์ PM 2.5 ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนในวงกว้าง โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบาง พบอาการเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจ เช่น ไอ หอบหืด และภูมิแพ้ เด็กจำนวนมากขาดเรียนบ่อยครั้ง ส่งผลกระทบต่อเนื่องในการเรียนรู้ อีกทั้งข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ปฐมวัย ทำให้ครูต้องปรับลดกิจกรรมลง ส่งผลต่อความหลากหลายและคุณภาพการเรียนรู้ (แผนปฏิบัติการโรงเรียนบ้านป่าเหมือด, 2568)

นอกจากนี้ ครูและผู้ดูแลเด็กยังขาดแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการออกแบบกิจกรรมที่ปลอดภัย รวมถึงการสื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชนยังไม่เป็นระบบ ทำให้การเฝ้าระวังและการป้องกันขาดความต่อเนื่อง การบริหารจัดการศึกษาที่อาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายจึงมีความจำเป็น เพื่อให้เกิดการคิด วางแผน ดำเนินการ และประเมินผลร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (ไชยา หานุกาพ, 2564)

เพื่อรับมือกับปัญหานี้ ได้มีการจัดตั้ง “โครงการห้องเรียนสู้ฝุ่น” ขึ้นในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะภาคเหนือ และกรุงเทพมหานคร เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะในการป้องกันตนเองจากฝุ่นละออง PM 2.5 พร้อมทั้งบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการไม่สร้างมลพิษทางสิ่งแวดล้อม โครงการดังกล่าวยังเน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยในภาวะวิกฤตฝุ่นควัน (สำนักงานการศึกษา, 2565; กรมอนามัย, 2565) ห้องเรียนสู้ฝุ่นเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่เสี่ยงต่อปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านสุขภาพและการป้องกันตนเอง ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการดำเนินงานในหลายจังหวัดของภาคเหนือ เช่น เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ และพะเยา (สำนักงานการศึกษา, 2565 กรมอนามัย, 2565)

จากสถานการณ์ปัญหาฝุ่น PM 2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมของครู พบว่ายังไม่มีแนวทางหรือรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบ เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมกันวางแผนและดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับภาวะดังกล่าว

ภาวะ PM 2.5

ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5) เป็นอนุภาคขนาดเล็กมากที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน เกิดขึ้นได้จากทั้งแหล่งธรรมชาติ เช่น ไฟป่า ละอองเกลือ และการปะทุของภูเขาไฟ รวมถึงกิจกรรมของมนุษย์ เช่น ควันทิ้งจากยานพาหนะ โรงงานอุตสาหกรรม การก่อสร้าง และการเผาชีวมวล ฝุ่น PM 2.5 มีขนาดเล็กจนไม่สามารถกรองได้ด้วยจมูก และสามารถเข้าสู่ถุงลมในปอดหรือกระแสเลือดได้ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น ทำให้เกิดโรคทางเดินหายใจ โรคปอดเรื้อรัง และเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคหัวใจและหลอดเลือด (ขวัญศิณี เบ็ญหิม, 2564)

ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5) ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจอย่างรุนแรง โดยในด้านสุขภาพ ฝุ่นขนาดเล็กนี้สามารถเข้าสู่ถุงลมปอดและกระแสเลือด ก่อให้เกิดโรคทางเดินหายใจ โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง มะเร็งปอด และโรคระบบประสาท ด้านสิ่งแวดล้อม ฝุ่น PM 2.5 ลดทัศนวิสัยในการมองเห็นและกระทบต่อการสังเคราะห์แสงของพืช ด้านสังคม ส่งผลให้การดำเนินชีวิตต้องปรับเปลี่ยน เช่น ปิดสถานศึกษา ลดกิจกรรมกลางแจ้ง ส่วนด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดความสูญเสียจากค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพและการท่องเที่ยวลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ที่มีค่าฝุ่นสูงเกินมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง (ศิริลักษณ์ เจริญรัมย์, 2564)

แนวทางป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5) ในระดับนโยบายและระดับบุคคล มี 2 แนวทางที่สำคัญ (วรญา ยุวะสุด, 2564 ขวัญศิณี เบ็ญหิม, 2564 ภัทราภรณ์ ภู่งงา, 2565 ธรรมลักษณ์ รัตนวรชัย, 2565 กันธรัฐ จันรุ่งเรือง, 2565) ดังนี้

- 1.แนวทางในการป้องกันผลกระทบที่ส่งผลต่อสุขภาพจากฝุ่นละออง PM 2.5 เป็นวิธีการหรือมาตรการที่บุคคลและชุมชนสามารถปฏิบัติได้ เพื่อลดความเสี่ยงต่อสุขภาพที่เกิดจากการได้รับฝุ่น PM 2.5 ซึ่งเป็นฝุ่นขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน ที่สามารถเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจและกระแสเลือดได้ ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพทั้งระยะสั้นและระยะยาว

2. การป้องกันผลกระทบจากฝุ่น PM 2.5 การดำเนินการหรือวิธีการต่างๆที่มีจุดประสงค์เพื่อลดหรือลดความรุนแรงของผลกระทบทางสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นจากการสัมผัสฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5)

ห้องเรียนสู่ฝุ่นเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่เสี่ยงต่อปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านสุขภาพและการป้องกันตนเอง ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการดำเนินงานในหลายจังหวัดของภาคเหนือ เช่น เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอนแพร่ และพะเยา โดยมีกิจกรรมและขั้นตอนดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้ (สำนักการศึกษา, 2565)

1. การคัดเลือกโรงเรียน ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนในพื้นที่เสี่ยง โดยใช้ข้อมูลจากแผนที่จุดความร้อนและปริมาณฝุ่นละอองเป็นเกณฑ์พิจารณา เพื่อคัดเลือกโรงเรียนที่มีความเสี่ยงสูงเข้าร่วมโครงการ

2. การสร้างแผนการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ พร้อมทั้งพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับนักเรียน โดยมีการประเมินแผนกิจกรรมและข้อสอบวัดผลทั้งสำหรับครูผู้สอนและนักเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญจากหลายสาขา

3. การจัดทำสื่อการเรียนการสอน จัดทำเอกสาร องค์ความรู้ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวม 10 แผนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในชั้นเรียน
4. การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจะมีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการดำเนินงาน
5. การอบรมพัฒนาศักยภาพครู จัดอบรมให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน
6. การบูรณาการแผนการเรียนรู้ในชั้นเรียน นำแผนการเรียนรู้เกี่ยวกับฝุ่น PM 2.5 ไปบูรณาการในหลากหลายวิชา เช่น ศิลปะ คณิตศาสตร์ และภาษาไทย เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้แบบองค์รวม
7. การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลและติดตามผล มีการตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง
8. การติดตามและรายงานผล โรงเรียนที่เข้าร่วมจะมีการรายงานผลการดำเนินงานผ่านแอปพลิเคชัน "Blue School" หรือเว็บไซต์ <https://blschool.web.app>

สรุปได้ว่า ประเทศไทยประสบปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและภาคเหนือ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ครูจำเป็นต้องลดกิจกรรมกลางแจ้ง ทำให้เด็กขาดประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสม อีกทั้งครูและผู้บริหารยังขาดแนวทางที่เป็นระบบและยั่งยืนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ปลอดภัยในภาวะ PM 2.5 แม้จะมีโครงการ “ห้องเรียนสู้ฝุ่น” แต่ยังไม่เน้นกิจกรรมระยะสั้นและขาดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในภาวะ PM 2.5 เพื่อให้เกิดแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบและยั่งยืนในสถานศึกษา

โครงการห้องเรียนสู้ฝุ่น

โครงการห้องเรียนสู้ฝุ่น เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความรู้และทักษะให้กับเด็กและเยาวชนในการรับมือกับปัญหาฝุ่น PM 2.5 และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนการดำเนินโครงการห้องเรียนสู้ฝุ่น ภายใต้บริบทของปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) เป็นการส่งเสริมการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยมีการนำความรู้ด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน ผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย มีจุดมุ่งหมายของโครงการห้องเรียนสู้ฝุ่นเสริมสร้างสมรรถนะการรับมือกับปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของเด็กปฐมวัยในโครงการห้องเรียนสู้ฝุ่น โดย การเรียนรู้แบบบูรณาการ ช่วยพัฒนาองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการป้องกันและลดผลกระทบจากมลพิษฝุ่น PM 2.5 อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ และการประเมินผล

การดำเนินงานของโครงการห้องเรียนสู้ฝุ่น จึงเป็นแนวทางสำคัญที่สอดคล้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในบริบทของภาวะมลพิษฝุ่น PM 2.5 และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาอื่นที่ประสบปัญหาในลักษณะเดียวกันได้

สรุปได้ว่า โครงการห้องเรียนสู่ฝันเป็นแนวทางเชิงนวัตกรรมที่มุ่งพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความรู้และทักษะในการรับมือกับปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ผสมผสานด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์เข้าด้วยกัน กิจกรรมต่าง ๆ เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติที่ช่วยลดผลกระทบจากมลพิษ พร้อมทั้งเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสถานการณ์เสี่ยง การดำเนินงานใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดแผนงาน การจัดกิจกรรม จนถึงการติดตามและประเมินผล ทำให้เกิดการจัดการที่เป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และสามารถปรับใช้เป็นต้นแบบในสถานศึกษาอื่นๆ ที่เผชิญปัญหาในลักษณะเดียวกันได้อย่างเหมาะสม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินการ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และประสบการณ์ร่วมกัน ภายใต้บรรยากาศของความไว้วางใจและความรับผิดชอบร่วมกัน การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ส่งเสริมให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นไปอย่างเหมาะสมกับช่วงวัย สอดคล้องกับพัฒนาการ ความต้องการ และบริบทของท้องถิ่น อีกทั้งยังช่วยสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและความผูกพันต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อันเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ไชยา หานุกาพ, 2564)

หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมมี 4 หลักการ (ไชยา หานุกาพ, 2564 บารมี พรหมบุญ, 2565 ณชัช ฐิตินนภูมิ, 2565 ธัญญิษฐ์ ชิตสนิท, 2565 นิสาชล ยิ้มประเสริฐ, 2565 นัฐพล พันโน, 2566 ชลธิชา เขียวหวาน, 2566) มีดังนี้

1. การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน เป็นเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายหลักที่ต้องการบรรลุจากการใช้รูปแบบนั้นๆ โดยเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่ารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการห้องเรียนสู่ฝัน ถูกพัฒนาขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร

2. ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน เป็นหน้าที่บุคลากรสามารถตัดสินใจและดำเนินงานตามความถนัดและความเหมาะสมได้อย่างอิสระ โดยไม่ถูกควบคุมมากเกินไป ทั้งในด้านวิธีการทำงาน การจัดตารางเวลา และแนวทางการดำเนินงาน พร้อมทั้งต้องรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ซึ่งช่วยส่งเสริมการแสดงศักยภาพ ความคิดริเริ่ม และการทำงานอย่างสร้างสรรค์ ภายใต้การกำกับดูแลที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

3. การร่วมตัดสินใจ เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการห้องเรียนสู่ฝัน ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วางแผน และกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้และการดูแลเด็กที่เหมาะสม ต่อพัฒนาของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน ที่เกี่ยวข้อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการ ห้องเรียนสู่ฝุ่น ในการดำเนินงานตามแผนอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมมี 3 วัตถุประสงค์ที่สำคัญ (ไชยา หานุภาพ, 2564 ณชัช ฐิตินภูมิ, 2565 ธัญญิศา ชิตสนธิ, 2565 นิสาชล ยัมประเสริฐ, 2565 นัฐพล พันโน, 2566) มีดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ในกระบวนการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนา รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการ ห้องเรียนสู่ฝุ่น

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การทำงานเป็นทีมในการ พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในภาวะ PM 2.5 ภายใต้ โครงการห้องเรียนสู่ฝุ่น ให้ประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อยกระดับประสิทธิภาพและผลลัพธ์ขององค์กร เป็นการนำวัตถุประสงค์ที่ 1 มา ใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการห้องเรียนสู่ฝุ่น อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ดีขึ้น และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

วิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอนที่สำคัญ (ไชยา หานุภาพ, 2564 นิสาชล ยัมประเสริฐ, 2565 ณชัช ฐิตินภูมิ, 2565 ธัญญิศา ชิตสนธิ, 2565 ศรายุทธ อุ่นใจ, 2566) มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน เป็นกระบวนการเริ่มต้นของการบริหารที่มุ่งกำหนดทิศทาง เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และแนวทางการดำเนินงานร่วมกันในการสร้างและประเมินการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการห้องเรียนสู่ฝุ่น ซึ่งเป็นตัวกำหนด ทิศทางของการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการห้องเรียนสู่ฝุ่น ให้มีความสอดคล้องและเป็นระบบ

ขั้นตอนที่ 2 การตัดสินใจ เป็นการเปิดพื้นที่และโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มสามารถแสดง ความคิดเห็น เสนอแนวทาง และมีอำนาจร่วมในการตัดสินใจในประเด็นสำคัญ

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติในรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือการที่ทุกภาค ส่วนได้เข้ามามีบทบาทอย่างแท้จริงในการดำเนินกิจกรรมตามแผนงานที่ร่วมกันกำหนดไว้ จุดสำคัญของ ขั้นตอนนี้คือ “การมอบอำนาจ ความรับผิดชอบ และการสนับสนุนทรัพยากร” อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล การให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน และสะท้อน ผลจากการดำเนินงานร่วมกัน โดยเน้นความโปร่งใส ความชัดเจน และความร่วมมือ กระบวนการนี้ไม่ใช่เพียง การวัดผลสำเร็จ แต่ยังเป็นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการวัดและประเมินผลการบริหารแบบมีส่วนร่วม มี 3 แนวทาง (ธัญญิศา ชิตสนธิ, 2565 บารมี พรหมบุญ, 2565 ศิริเกศ เพ็ชรขำ, 2565 หทัยพร แสงดี, 2565 ชลธิชา เขียวหวาน, 2566 ศรายุทธ อุ่นใจ, 2566 เอกภพ คำรส, 2566) ดังนี้

แนวทางที่ 1 การตั้งเป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการกำหนดให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของเป้าหมายในการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการห้องเรียนสู่ฝัน

แนวทางที่ 2 การวางแผนของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการวางแผนและตัดสินใจในการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการห้องเรียนสู่ฝัน

แนวทางที่ 3 การกำหนดเกณฑ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการสร้างตัวชี้วัดเพื่อประเมินระดับและคุณภาพของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการห้องเรียนสู่ฝัน

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารแบบมีส่วนร่วม มี 3 ปัจจัยที่สำคัญ ไชยา หานุกาฬ, 2564 นิสาชล ยิ้มประเสริฐ, 2565 ณชัช ฐิตินภูมิ, 2565 ธัญกิติษฐ์ ชิตสนิท, 2565) ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นกระบวนการการวางแผนร่วมกัน โดยให้ทุกฝ่ายได้ดำเนินการในพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการห้องเรียนสู่ฝัน

ปัจจัยที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การลงมือดำเนินการในพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการห้องเรียนสู่ฝัน ที่เกิดจากการวางแผนร่วมกัน

ปัจจัยที่ 3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนร่วมได้ร่วมกันสะท้อนความคิดเห็น ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการห้องเรียนสู่ฝัน

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 มุ่งพัฒนาเด็กอายุ 3 – 6 ปีอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ผ่านการเล่นและประสบการณ์ตรง สนับสนุนทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม และหลักเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการวางแผนและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทั้งนี้ การจัดประสบการณ์ต้องมีความยืดหยุ่น ปรับปรุงได้ตามความต้องการและบริบทของผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาเด็กให้มียุทธศาสตร์ความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม เจตคติ และสมรรถนะที่พึงประสงค์ รวมถึงการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เน้นการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นองค์รวม โดยบทบาทของครูและผู้บริหารมีความสำคัญทั้งในด้านการวางแผน สนับสนุน และประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (นุชธีรา โฆษะธรรมกุล, 2567)

องค์ประกอบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มี 4 องค์ประกอบที่สำคัญ (ชลภัศรย์ กิตติมานะพันธ์, 2564 วีรญา สุวรรณวงศ์, 2564 อัญชลิน กล่อมจิตต์, 2564 ปรียากมล รักชนะ, 2565 นาทยา หกพันนา, 2565 อติตยา มีมีสสุ, 2565 วันวิสา ม่วงทอง, 2566 นุชธีรา โฆษะธรรมกุล, 2567 มัลลิกา จิตรคำ, (2567) มีดังนี้

1. หลักการและเป้าหมาย เป็นแนวทางสำคัญที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีและแนวคิดทางพัฒนาการเด็ก ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้เด็กเติบโตและเรียนรู้ตามธรรมชาติอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยกำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับช่วงวัย เพื่อวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเนื้อหาและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับความสนใจและศักยภาพของเด็กแต่ละคน

2. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการวางแผนและออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น การมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งด้านกายภาพและจิตใจ รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่อบอุ่น ช่วยส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านผ่านความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็ก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและเต็มตามศักยภาพ

3. สื่อและแหล่งเรียนรู้ สิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ บุคคล สถานที่ หรือกิจกรรมที่จัดเตรียมขึ้นหรือมีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งเอื้อต่อการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กอย่างเหมาะสมกับวัย โดยเน้นการกระตุ้นความสนใจ การลงมือปฏิบัติจริง และการเรียนรู้ผ่านการเล่น เพื่อพัฒนาทักษะ กระบวนการคิด และความเข้าใจของเด็กในชีวิตประจำวัน

4. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบจากการสังเกต พฤติกรรม การมีส่วนร่วม และพัฒนาการของเด็กในด้านต่างๆ โดยเน้นการใช้วิธีที่เหมาะสมกับวัย เช่น การจดบันทึก การสะท้อนผลหลังการจัดกิจกรรม และการใช้แฟ้มสะสมผลงาน เพื่อวิเคราะห์ความก้าวหน้าและใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับศักยภาพรายบุคคล

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีบทบาทตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย วางแผน ตัดสินใจ ปฏิบัติ และประเมินผล ภายใต้บรรยากาศแห่งความไว้วางใจและการรับผิดชอบร่วมกัน แนวทางนี้มุ่งสร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของเด็กปฐมวัย โดยมีหลักการสำคัญคือ การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การให้อิสระควบคู่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งทั้งหมดนำไปสู่การยกระดับคุณภาพองค์กรและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการดำเนินโครงการห้องเรียนสู่ฝัน เพื่อรองรับสถานการณ์ PM 2.5 สำหรับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่มุ่งพัฒนาเด็กอายุ 3 – 6 ปีในทุกด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยให้เด็กเป็นศูนย์กลางผ่านการเล่นและกิจกรรมปฏิบัติจริง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม และความเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมสร้างความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา การวางแผนต้องคำนึงถึงความแตกต่างและบริบทของผู้เรียน มีความยืดหยุ่นและต่อเนื่อง โดยมีกระบวนการสำคัญ ได้แก่ การกำหนดหลักการและเป้าหมายที่เหมาะสมกับช่วงวัย การออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมและ

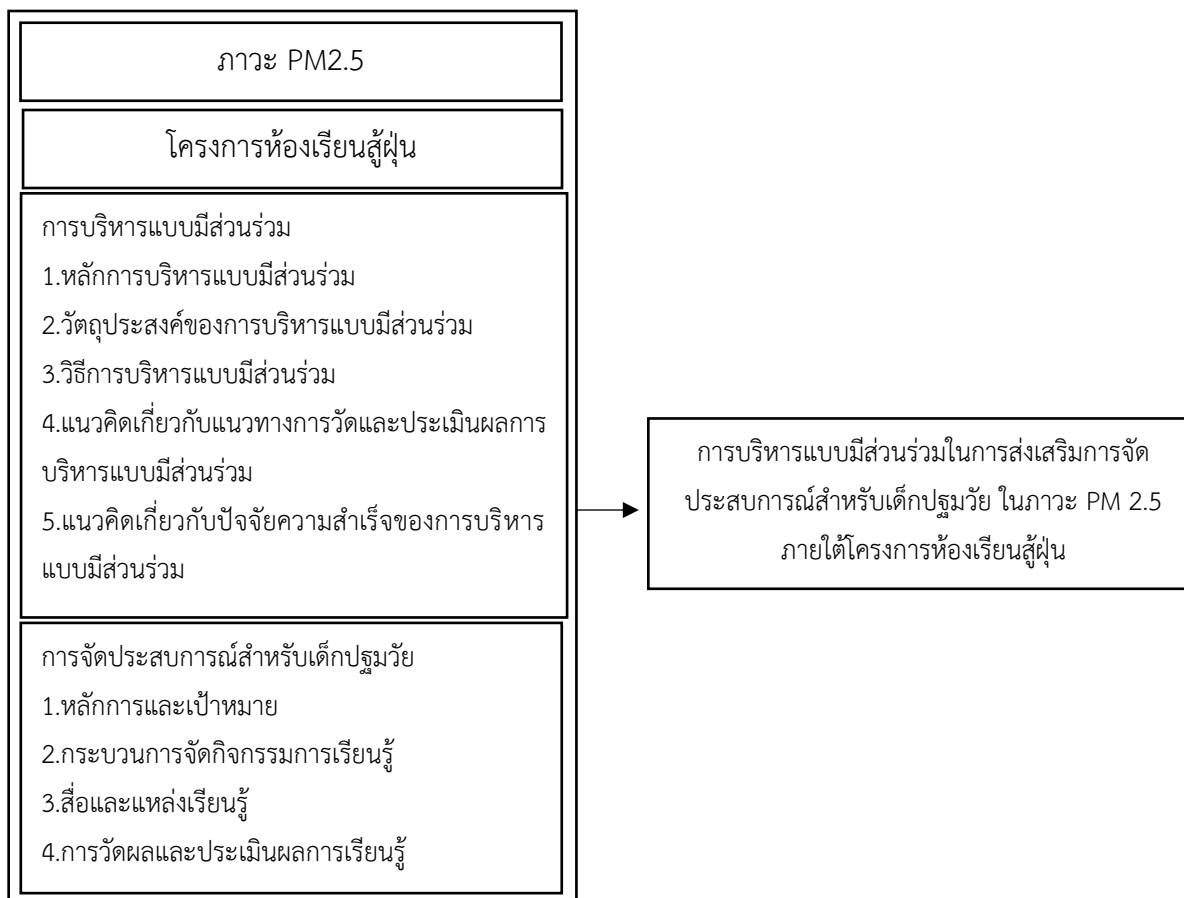
ปฏิสัมพันธ์เชิงบวก การจัดเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการปฏิบัติจริง และการประเมินผลอย่างเป็นระบบผ่านการสังเกต สะท้อนผล และแฟ้มสะสมผลงาน เพื่อพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละบุคคล

บทสรุป

ปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5 ถือเป็นความท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการจัดประสบการณ์ดังกล่าว เนื่องจากเป็นมลพิษที่สามารถเข้าสู่ร่างกายและก่อให้เกิดโรคทางเดินหายใจ โรคหัวใจ มะเร็งปอด และความผิดปกติของระบบประสาท อีกทั้งยังสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะการเรียนรู้กลางแจ้งที่ต้องถูกจำกัดหรือยกเลิก การเผชิญกับสถานการณ์นี้จึงต้องอาศัยแนวทางรับมือที่รอบด้าน ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว โรงเรียน และเชิงนโยบาย โครงการ “ห้องเรียนสู่ฝุ่น” จึงได้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นนวัตกรรมในการสร้างความรู้ ความตระหนัก และทักษะให้แก่เด็กและเยาวชน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์เข้าด้วยกัน กิจกรรมต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับฝุ่นละอองและวิธีการป้องกันตนเอง แต่ยังปลูกฝังจิตสำนึกในการไม่สร้างมลพิษ และการมีส่วนร่วมกับสังคม การดำเนินงานของโครงการใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การจัดกิจกรรม ไปจนถึงการติดตามและประเมินผล ทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง อีกทั้งยังสามารถต่อยอดเป็นต้นแบบสำหรับสถานศึกษาอื่นๆ ที่ประสบปัญหาเดียวกันได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีบทบาทในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ตัดสินใจ ปฏิบัติ และประเมินผลร่วมกัน ภายใต้บรรยากาศแห่งความไว้วางใจและความรับผิดชอบร่วมกัน กระบวนการดังกล่าวมิได้มุ่งเน้นเพียงการมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์ แต่ยังเป็นการสร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง หลักการสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การให้อิสระควบคู่กับความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การคิด การตัดสินใจ ไปจนถึงการลงมือปฏิบัติจริง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานที่ช่วยยกระดับคุณภาพขององค์กรและการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ท้าทายอย่างภาวะวิกฤตฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) สำหรับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัยนั้น เป็นกระบวนการบูรณาการที่มุ่งพัฒนาเด็กอายุ 3 – 6 ปี ให้เติบโตอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผ่านกิจกรรมการเล่นและการปฏิบัติจริงที่เน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพจำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความยืดหยุ่น และความต่อเนื่อง โดยอาศัยการออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมและการปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ตลอดจนการจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม พร้อมทั้งการประเมินผลที่เป็นระบบ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ในภาวะ PM 2.5 ภายใต้โครงการห้องเรียนสู่ฝัน

ภาวะ PM 2.5 ฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน เป็นมลพิษทางอากาศที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการดำเนินชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยที่มีความเปราะบางสูง สภาพอากาศที่มีค่าฝุ่นเกินมาตรฐานทำให้เกิดข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง ส่งผลต่อพัฒนาการและประสบการณ์เรียนรู้ของเด็ก การจัดการศึกษาจึงต้องปรับรูปแบบกิจกรรมให้ปลอดภัยและเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม

โครงการ “ห้องเรียนสู่ฝัน” เป็นโครงการที่มุ่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการป้องกันผลกระทบจากฝุ่น PM 2.5 ให้กับเด็ก ครู และผู้ปกครอง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้และความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จุดเด่นคือการส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม แต่ข้อจำกัดคือยังขาดการดำเนินงานเชิงระบบและการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จึงควรพัฒนาให้เป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่ต่อเนื่องในสถานศึกษา

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นแนวทางการบริหารที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการบริหาร ทั้งการวางแผน การดำเนินงาน การติดตาม และการประเมินผล เพื่อสร้างความร่วมมือ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบร่วมกัน

1. หลักการ คือเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียม
2. วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดการตัดสินใจร่วมและสร้างความเป็นเจ้าของร่วมในกระบวนการบริหาร
3. วิธีการ ใช้การสื่อสาร การประชุม การระดมความคิดเห็น และการมอบหมายบทบาท
4. การวัดผล การประเมินระดับการมีส่วนร่วมและผลสัมฤทธิ์ของการบริหาร
5. ปัจจัยความสำเร็จ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ การสร้างแรงจูงใจ ความร่วมมือ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาเด็กแบบองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560

1. หลักการและเป้าหมาย ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้จากการลงมือทำ มีความสุข และปลอดภัย
2. กระบวนการจัดกิจกรรม เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น การสำรวจ และกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
3. สื่อและแหล่งเรียนรู้ ใช้สื่อปลอดภัย หygienic ห้องเรียนปลอดภัย หรือเทคโนโลยีเสริมการเรียนรู้
4. การวัดผลและประเมินผล ประเมินจากพฤติกรรมการเรียนรู้ พัฒนาการ และการมีส่วนร่วมของเด็ก

ประโยชน์เชิงนโยบาย (Policy Implications)

1. หน่วยงานต้นสังกัดทางการศึกษา เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ควรกำหนด แนวทางนโยบายการจัดการศึกษาในภาวะมลพิษทางอากาศ (PM 2.5) อย่างชัดเจน โดยบูรณาการแนวคิด “การบริหารแบบมีส่วนร่วม” เข้ากับระบบบริหารสถานศึกษา
2. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็น ข้อมูลประกอบการจัดทำนโยบายหรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่เสี่ยงฝุ่นละออง เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินโครงการ เช่น “ห้องเรียนสู่มั่นคง”
3. หน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขควรนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้ประกอบการวางมาตรการคุ้มครองสุขภาพเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา โดยเฉพาะในเขตที่มีค่าฝุ่นเกินมาตรฐาน

ประโยชน์เชิงปฏิบัติ (Practical Implications)

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปปรับใช้ในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงที่เกิดภาวะ PM 2.5 เพื่อให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ
2. ครูและผู้ดูแลเด็ก สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย และสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยเน้นการเรียนรู้ในอาคารหรือกิจกรรมที่ไม่เสี่ยงต่อฝุ่น
3. ผู้ปกครองและชุมชน สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการดูแลและป้องกันสุขภาพของเด็ก รวมถึงร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
4. นักวิจัยหรือหน่วยงานท้องถิ่น สามารถใช้เป็นต้นแบบในการขยายผลหรือพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการในบริบทอื่นที่มีปัญหามลพิษทางอากาศคล้ายคลึงกัน

เอกสารอ้างอิง

- กัณฐรัชญ์ จันรุ่งเรือง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอนรายปี กับระดับความดันโลหิตและโรคความดันโลหิตสูงในกำลังพลกองทัพบก. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขวัญศิณี เบ็ญทิม. (2564). ประสิทธิภาพของสารลดแรงตึงผิวและสารไบโอพอลิเมอร์ในการลดฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอนในห้องทดสอบจำลองแบบปิด. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรรยาธิษฐาน การภักดี. (2564). ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จำลอง ไชยยา. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการร่วมกับการชี้แนะทางปัญญาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดประสบการณ์แบบสมดุลงานสำหรับครูผู้สอนเด็กปฐมวัย กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิรประภา มีหนู. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยแบบองค์รวมสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอฟูนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- จิราภรณ์ อินทร์พรหม. (2567). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ชญาณนท์ เทพแสงพราว. (2563). การทำนายปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอนจากข้อมูลความลึกเชิงแสงของอนุภาคแขวนลอยในอากาศและข้อมูลอุตุนิยมวิทยาในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลธิชา เขียวหวาน. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ชลภัศรย์ กิตติมานะพันธ์. (2564). การบริหารกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถภาษาอังกฤษของผู้เรียนระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ไชยา หานุกาพ. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ณัชชัฐ ฐิติธณภูมิ. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมณฑลฉะบุรี.
- ธรรมลักษณ์ รัตนวรชัย. (2565). การประยุกต์ใช้แบบจำลองการแพร่กระจายฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5) จากภาคการจราจรบริเวณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญิษฐ์ ชิตสนธิ. (2565). แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- นพรุจ นาคจันทร์. (2564). ประสิทธิภาพของสารลดแรงตึงผิวในการลดฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอนในห้องทดสอบจำลองแบบกึ่งปิด. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัฐพล พันโน. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นัตยา หกพันนา. (2565). รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครพนม.
- นิสาชล ยิ้มประเสริฐ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษาใน อำเภอกะทู้แบบจังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฉะบุรี.
- นุชธีรา โฆษะธรรมกุล. (2567). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- บรรดิษฐ์ ม่วงอ่อง. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูโรงเรียนอนุบาล สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. รายงานการวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ปรียากมล รักชนะ. (2565). รูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เพลินพิศ เทียงมัน. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสภแม่ข่า. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- ภัทรภรณ์ ภูพงษ์. (2565). ความสัมพันธ์ของฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน และ 2.5 ไมครอน กับ
ข้อมูลสุขภาพของประชาชนในจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มัลลิกา จิตรคำ. (2567). การพัฒนาการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาจากสื่อธรรมชาติเพื่อเสริมสร้าง
ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ยุทธชัย จิตน์น้อม. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราช
ภัฏสกลนคร.
- วรรณยา ยุวะสุด. (2564). รูปแบบภูมิทัศน์ขนาดเล็กเพื่อลดปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วันวิสา ม่วงทอง. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวทักษะการคิดเพื่อชีวิตที่สำเร็จเพื่อ
ส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลสำหรับเด็กปฐมวัย (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- วีรญา สุวรรณวงศ์. (2564). การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์การ
เล่นิทานคุณธรรม โรงเรียนอนุบาลวิภาวี จังหวัดบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศรายุทธ อุ๋นใจ. (2566). แนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านพนาสวรรค์ที่สอดคล้องกับ
การศึกษาหลังสถานการณ์โควิด-19. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงราย.
- ศิริเกศ เพ็ชรขำ. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งผลต่องานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราง เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่,
สงขลา.
- ศิริลักษณ์ เจริญรัมย์. (2564). ทศนคติของประชาชนต่อแนวทางการแก้ไขฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สาธิตา หริกประโคน. (2564). การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก
ปฐมวัยของโรงเรียนในสำนักงานเขตบึงกุ่ม สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สารินี อาษา. (2566). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานการศึกษา. (2565). การขับเคลื่อน “ห้องเรียนสู่ฝัน” ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร. กรมอนามัย.

- หัตยาพร แสงดี. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตาม
มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี
เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- อติยา มีมัสสุ. (2565). การพัฒนาคู่มือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก
ปฐมวัยของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อัญชลิน กล่อมจิตต์. (2564). ผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดโฮลโคปที่มีต่อความสามารถในการคิดรวบ
ยอดของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อินทิรา จันท์เจริญ. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงาน
ของบุคลากรในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.